

Polska niania: raport o grupie zawodowej opiekunek i opiekunów dziecięcych

Niania to zawód wymagający szczególnych predyspozycji. Rodzice powierzający swoje maluchy na wiele godzin obcej osobie muszą mieć całkowitą pewność, że opiekun podoła zadaniu, zarówno od strony technicznej (jak przewijanie, karmienie, odprowadzanie do szkoły), jak i z perspektywy wychowawczej i emocjonalnej – będzie się z przyjemnością bawić z dzieckiem, skutecznie balansować między srogością a rozpieszczaniem, nie podniesie na nie ręki ani nawet głosu.

Kim są kobiety (i nieliczni mężczyźni), którym oddajemy pod opiekę nasze dzieci? Na jakie warunki pracy może liczyć niania? Do sporządzenia raportu wykorzystano wyniki badania ankietowego przeprowadzonego latem 2021 r. na reprezentatywnej grupie respondentów, wykonujących zawód opiekunki/opiekuna dziecięcego lub niani.

Niania: młoda kobieta

Ponad 99 proc. niań to kobiety. Nie jest to wynik zaskakujący – mężczyźni rzadko wybierają zawody związane z opieką nad dziećmi, rodzice natomiast chętniej zwracają się z ofertą do pań.

Najwięcej opiekunek dziecięcych (40,3 proc.) znajduje się w grupie wiekowej 26-35 lat. Nieco mniej (29 proc.) to opiekunki w wieku 18-25 lat. Trzecia grupa wiekowa licząca się na rynku, to nianie w wieku 36-45 lat (20,8 proc.). Pozostałe grupy wiekowe stanowią niewielki odsetek opiekunek dziecięcych – powyżej 45 r.ż. jest to w sumie 9,3 proc. ankietowanych. Najrzadziej opieki nad dzieckiem podejmują się niepełnoletnie dziewczęta – jest to zaledwie 0,5 proc.

Zarobki niań sporo poniżej średniej krajowej

Za swoje usługi nianie otrzymują najczęściej zapłatę godzinową mieszczącą się pomiędzy najniższą krajową a dominantą (dominanta to najczęściej występująca wysokość wynagrodzenia), czyli 12-18 zł za godzinę na rękę (54,2 proc.). Niemal co czwarta niania (24,7 proc.) zarabia 18,01-22,59 zł/godzinę, czyli pomiędzy dominantą a płacą średnią (średnia to w uproszczeniu wszystkie płace podzielone przez wszystkich pracowników). Tylko 11,5 proc. respondentów za swoją pracę otrzymuje wynagrodzenie wyższe niż średnia, czyli powyżej 22,59 zł/godzinę. Niepokojący jest także fakt, że za swoją pracę jedna na dziesięć niań (9,6 proc.) nie otrzymuje nawet wynagrodzenia odpowiadającego płacy minimalnej.

W dalszej części opracowania przedstawione zostaną korelacje między zarobkami niań a takimi zmiennymi jak poziom wykształcenia, ukończone kursy, miejsce pracy, doświadczenie zawodowe, a także satysfakcja i przyszłe plany zawodowe.

Wykształcenie ma znaczenie

Większość niań to kobiety wykształcone – ukończenie szkoły wyższej deklaruje 52,3 proc. ankietowanych, z czego w przypadku 1,9 proc. jest to wykształcenie wyższe niż magisterskie. Sporą grupę stanowią natomiast także opiekunki z wykształceniem średnim (37 proc.). Wykształcenie gimnazjalne i ponadgimnazjalne bez zdanej matury wskazuje 10,7 proc. respondentów.

Zdecydowana większość niań (69,3 proc.) deklaruje wykształcenie ukierunkowane na opiekę nad dzieckiem lub luźniej z nią powiązane (w tym studia pedagogiczne i nauczycielskie, kursy i szkolenia). 30,7 proc. opiekunów wykonuje swoją pracę bez formalnego przygotowania.

Co ciekawe, wykształcenie dotyczące opieki nad dzieckiem rzadko bywa zdobywane na studiach kierunkowych jako wykształcenie główne – deklaruje to tylko 14,8 proc. ankietowanych. Przeważająca większość nianń zdobyła wiedzę i umiejętności uprawniające do opieki nad dzieckiem w trakcie kursów i szkoleń (46,6 proc.). Pełny kurs na opiekuna ukończyło (lub właśnie jest w trakcie) 27,4 proc. respondentów. 32,9 proc. ankietowanych ukończyło lub jest w trakcie kursu doszkalającego lub szkolenia na opiekuna. 23,6 proc. respondentów doceniło kursy na tyle, że ukończyło co najmniej dwa.

O wartości kursów i szkoleń na nianię świadczy także odsetek opiekunów, którzy planują w przyszłości rozpocząć pierwszy lub kolejny kurs – jest to 35,9 proc. respondentów. 41,9 proc. ankietowanych nie planuje dalszego kształcenia w tym kierunku. Pozostałe 22,2 proc. stanowią niezdecydowani.

Istnieje dodatnia korelacja między ukończeniem kursu lub szkolenia na nianię a wysokością zarobków – w grupie respondentów zarabiających powyżej średniej krajowej dominują przeszkolone nianie. Co ciekawe, identyczna zależność występuje między zarobkami nianń a ogólnym poziomem wykształcenia. Oznacza to, że pracodawcy cenią wykształcenie wyższe pedagogiczne na równi z odbytymi kursami i szkoleniami.

Żłobki i przedszkola w dużych miastach

Dla 80,8 proc. respondentów opieka nad dziećmi stanowi główną aktywność zawodową. Tylko 6,6 proc. nianń ma poza tym inne źródło dochodu (w tym emeryturę lub rentę).

Miejsca zamieszkania i pracy nianń w większości się pokrywają. 50,4 proc. ankietowanych mieszka na wsiach i w miastach poniżej 100 tys. mieszkańców a 40,7 proc. w takich właśnie miejscowościach świadczy swoje usługi. Zgodnie z przewidywaniami, najmniej nianń wykonuje pracę na wsi (7,9 proc.) a najwięcej (59,2 proc.) w miastach wojewódzkich, z czego aż 33,4 proc. pracuje w Warszawie, Wrocławiu, Krakowie, Poznaniu lub Łodzi.

Nie zaskakuje fakt, że więcej zarabiają nianie wykonujące pracę w miastach wojewódzkich – to właśnie tam zarobki powyżej średniej zdarzają się o niemal 20 proc. częściej niż w przypadku miast niewojewódzkich i wsi.

Niania dociera do pracy najczęściej w czasie krótszym niż pół godziny (76,8 proc.). Tylko 3,6 proc. ankietowanym dojazd do dziecka zajmuje powyżej godziny.

Opiekunki najczęściej zatrudnione są w żłobkach, przedszkolach i klubikach dziecięcych. Aż 48,5 proc. ankietowanych pracuje w pełnym wymiarze w obiektach tego typu. Nianie świadczące opiekę indywidualną, najczęściej pracują w domu klienta, gdzie 19,7 proc. ankietowanych spędza 40 lub więcej godzin tygodniowo. 9,3 proc. respondentów opiekuje się dziećmi we własnym domu przez do najmniej 40 godzin tygodniowo. Najmniej popularną formą pracy jest mieszkanie z rodziną, której dzieckiem opiekuje się niania – w tej formie pracuje tylko 5,2 proc. respondentów, którzy deklarują, że ich obowiązku zajmują najczęściej więcej niż 40 godzin w tygodniu. Spośród form pracy nianń w wymiarze poniżej 20-40 godzin tygodniowo jest opieka nad dzieckiem w miejscu jego zamieszkania, bez zakwaterowania (16,4 proc.).

Zarobki są wyższe w zinstytucjonalizowanych miejscach pracy – nianie zatrudnione w żłobkach i przedszkolach ok. 20 proc. częściej otrzymują wypłatę powyżej średniej płacy godzinowej, niż ma to miejsce w przypadku ich koleżanek pracujących z dziećmi indywidualnie.

Respondenci otrzymali swoją aktualną pracę poprzez grupy w mediach społecznościowych (26,6 proc.), z polecenia (23 proc.) oraz poprzez ogłoszenia na portalach z pracą (19,7 proc.). Rola instytucji

takich jak Urzędy Pracy i agencje pośrednictwa pracy jest znikoma (1,6 proc.). Przedsiębiorcza niania musi brać sprawy w swoje ręce.

Doświadczenie zawodowe niań to najczęściej 2-5 lat (37,3 proc.). Krócej niż 2 lata w charakterze opiekunki pracuje 28,5 proc. ankietowanych, a dłużej niż 5 lat – 34,2 proc. Nianie z ponad 20-letnim doświadczeniem to rzadkość – stanowią zaledwie 1,9 proc. respondentów.

Jeszcze rzadsze jest wieloletnie przywiązanie do jednego pracodawcy. W aktualnym miejscu pracy nianie są zatrudnione najczęściej poniżej 2 lat (60 proc.). Powyżej 5 lat w jednym miejscu pracuje tylko 9 proc. ankietowanych. W przypadku opieki indywidualnej nad dziećmi może to wynikać ze zmian w sytuacji prywatnej rodzin oraz po prostu z dorastania dzieci, natomiast częsta rotacja pracowników żłobków, przedszkoli i klubów dziecięcych może być powiązana z prywatną sytuacją niań lub z warunkami pracy.

Dłuższy czas pracy w charakterze niani w pewnym stopniu przekłada się na wyższe zarobki, ale zależność ta nie jest bardzo silna. Pracodawcy zwracają większą uwagę na inne cechy niani.

Kreatywność to podstawa

Do obowiązków niań, poza opieką nad dzieckiem, należą najczęściej zajęcia kreatywne i artystyczne, np. plastyczne i muzyczne (75,6 proc.). 45,2 proc. opiekunek zabiera dzieci na spacer, odprowadza do szkoły, przedszkola i na dodatkową zajęcia. Gotowanie i sprzątanie należy do obowiązków co czwartej niani (24,9 proc.). Inne zajęcia, takie jak odrabianie lekcji czy troska o zwierzęta domowe, opiekunki wykonują sporadycznie.

Z uwagi na miejsce zatrudnienia, którym są najczęściej żłobki, przedszkola i klubiki dziecięce, większość ankietowanych opiekuje się dziećmi grupowo (63,3 proc.). W opiece indywidualnej niania najczęściej troszczy się o jedno dziecko (22,5 proc.), rzadziej o dwoje (11,5 proc.). Troje lub więcej dzieci na jedną opiekunkę to rzadkość (2,7 proc.).

Aż 92,3 proc. niań opiekuje się dziećmi w wieku 1-3 lat. Niemowlęta poniżej 1 r.ż. znajdują się pod opieką 21,9 proc. ankietowanych, 17 proc. niań troszczy się o dzieci w wieku 4-6 lat. Ze starszymi dziećmi pracuje tylko 8,5 proc. niań.

Satysfakcja i plany na przyszłość

Aż 96,7 proc. ankietowanych lubi lub nawet bardzo lubi swoją pracę. To bardzo dobra wiadomość – dzieci najczęściej trafiają pod opiekę osób, dla których praca ta jest satysfakcjonująca. Znikomy odsetek respondentów (0,6 proc.) przyznaje, że nie lubi lub wręcz nie znosi swojej pracy.

Satysfakcja niekoniecznie przekłada się jednak na wiązanie przyszłości z opieką nad dziećmi. Kontynuację pracy w charakterze opiekuna w ciągu najbliższych dwóch lat deklaruje 53,4 proc. respondentów. Z kolei 26,3 proc. ankietowanych chce w tym czasie przestać świadczyć usługi opiekuna. 20,2 proc. stanowią niezdecydowani.

Co ciekawe, wysokość zarobków wydaje się nie mieć nic wspólnego z odczuwaną przyjemnością z pracy z dziećmi. Także plany na przyszłość nie są związane z wypłatą: porównywalna ilość niań zarabiających powyżej i poniżej średniej krajowej deklaruje chęć zmiany zawodu w ciągu najbliższych dwóch lat.

Portret niani: podsumowanie

Ze statystycznego punktu widzenia, polska niania to kobieta w wieku 26-35 lat. Ma wykształcenie wyższe, posiada wiedzę z zakresu opieki nad dziećmi zdobytą na kursach i w ramach specjalistycznych

szkoleń. Mieszka i wykonuje swoją pracę w miejscowości do 100 tys. mieszkańców a dotarcie na miejsce zatrudnienia zajmuje jej poniżej pół godziny.

Pracuje w żłobku, przedszkolu lub klubiku dziecięcym, w pełnym wymiarze godzin. Jej doświadczenie zawodowe w charakterze opiekunki to 2-5 lat, krócej niż 2 lata u aktualnego pracodawcy. Pracę znalazła poprzez media społecznościowe. Za swoje usługi otrzymuje wynagrodzenie na poziomie 12-18 zł za godzinę na rękę.

Poza opieką nad dzieckiem, prowadzi z podopiecznymi zajęcia kreatywne, wychodzi z nimi na spacer, odprowadza ich do przedszkola, szkoły, na dodatkowe zajęcia. Zajmuje się dziećmi w wieku 1-3 lat. Najczęściej są to większe grupy dzieci a za czuwanie nad nimi odpowiada jednorazowo kilka opiekunek. Lubi swoją pracę i nie zamierza jej zmieniać w ciągu najbliższych 2 lat.

Badanie przeprowadziła [Agencja Webrange](#) na zlecenie portalu <https://niania.pro/>.

Próba badawcza: 365 osób.